

AARHUS EN DEL AF LØSNINGEN
PÅ DEN GLOBALE KLIMAKRISE
KOMMISSORIUM FOR DET VILDE PROBLEM KLIMA

En del af
løsningen

AARHUS
KOMMUNE

“

Nicolaj Bang
Rådmand for Teknik og Miljø

Jeg ønsker, at dette kommissorium kan skabe fundamentet for, at vi som Byråd træder sammen for at stå endnu stærkere i den politiske ledelse af indsatsen mod klimaforandringerne. Aarhus skal være det sted, hvor vi tester nye grønne teknologier af. Det skal være her, hvor løsninger – som har potentiale til stor skala reduktion – bliver sat i søen. Og det skal være her, at man både nationalt og internationalt ser til for at blive kloge på, hvad som virker, når det handler om at lykkes med den grønne omstilling. Det bliver svært – det er jeg ikke i tvivl om – og derfor skal vi stå skulder ved skulder, især, når de svære beslutninger skal træffes.

“

Jeg håber, at vi med dette kommissorium kan skubbe til rammerne for, hvordan Aarhus Kommune arbejder med indsatsen mod klimaforandringerne. Vi skal tage udgangspunkt i fakta og sætte endnu stærkere ind på de områder, hvorfra klimabelastningen er størst. Det er især energi, transport og landbrug. Samtidig skal vi tage ansvar for vores forbrug – også fra varer, der er produceret udenfor kommunens grænser. Det kræver behårdede prioriteringer, både i kommunens egen organisation, i det samlede bysamfund og i den enkeltes forbrugsadfærd. Vi kommer ikke udenom at ændre vores vaner, og mange vil opleve at skulle give afkald på valgmuligheder. Vi skal finde en form for den demokratiske samtale der gør, at de nødvendige beslutninger træffes, også selvom de kan være upopulære hos nogle. Ellers når vi ikke målet om CO₂ neutralitet i 2030.

Henrik Seiding
Direktør for Teknik og Miljø

INDHOLD

1	Derfor er klima et vildt problem	4
1.1	Det vilde problem og klimaplanen	10
1.2	Klima og de vilde problemer	10
2	Hvordan mon fremtiden ser ud?	12
2.1	Alle er en del af løsningen	14
3	Hvordan opnår vi den ønskede fremtid?	16
3.1	Tre spor – og anbefalinger til konkrete	18
3.1.1	Vi skal være modige og sætte fælles retning på de store emissionsdomæner	18
3.1.2	Vi skal tage ansvar for vores forbrug	20
3.1.3	Vi skal skabe fælles forståelse og kompetencer til at gøre en forskel	22
3.2	En styrket klimaindsats – den fremadrettede strategiske indsats	24
3.2.1	Klimastrategien skal revideres	24
3.2.2	En ny og mere agil klimahandlingsplan	25
3.2.2.1	Alle magistratsafdelinger skal spille en aktiv rolle – ændret governancesetup	25
3.2.2.1	Klima i kerneopgaven	26
3.2.2.2	Kommunens selskaber skal tænkes med	27
3.3	Ny politisk og administrativ klimaledelse	28
3.4	En skarp økonomisk prioritering	29
4	Videre proces	30

1 DERFOR ER KLIMA ET VILDT PROBLEM

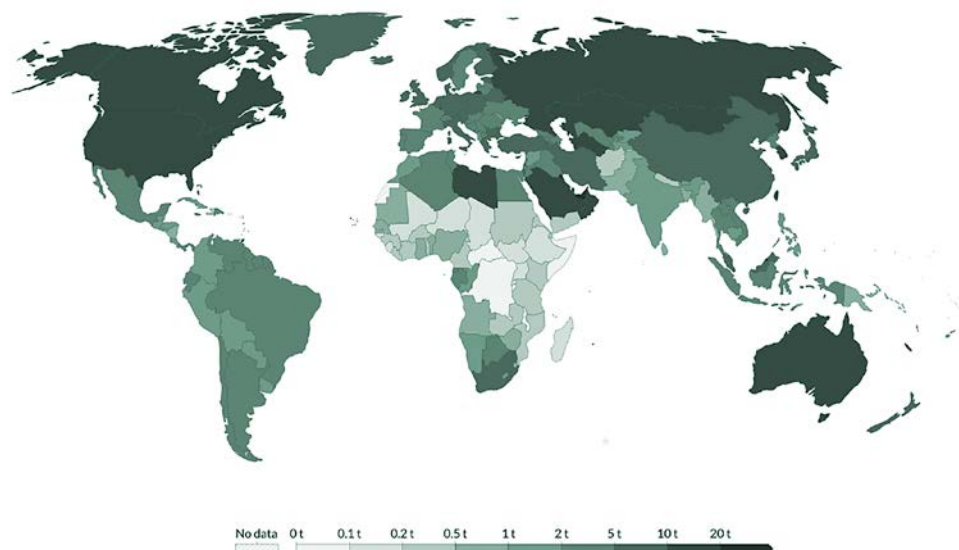
Vilde problemer er kendetegnet ved, at velkendte løsningsmodeller ikke slår til, at problemet er viklet ind i mange systemer og strukturer, og at det er svært – tilnærmelsesvist umuligt – at løse problemet. Mange løsningsmuligheder er kendte, men det særligt vilde ved klimakrisen er, at vi som kommune og samfund ikke lykkes med at handle tilstrækkeligt på den viden, vi har.

Den globale klimakrise har været kendt i mange år, men på trods af det, er vi stadig langt fra at lykkes med at skabe de forandringer, som er nødvendige for at nedbringe de globale CO₂ emissioner. Den globale CO₂ udledning stiger eksponentielt, og Danmark er et af de lande, der globalt har det største klimaftryk pr. indbygger – ca. 10,8 tons.

FN's Klimapanel IPCC vurderer, at hvis den globale opvarmning skal begrænses til under 2 grader, skal vi ned på en udledning, der svarer til ca. 2-3 tons CO₂ pr. verdensborger i 2050. Hvis vi på verdensplan ikke formår at reducere vores udledninger, har vi kurs mod global opvarmning på 2,8 grader i 2100 og yderligere stigning derefter¹.

Den globale temperatur er allerede steget 1,1 grader siden 1900. IPCC's seneste rapport anslår, at allerede ved en temperaturstigning på 1,5 grader vil såkaldte "trigger effects" indtræde. Trigger effects kan være med til at øge temperaturforandringerne yderligere og fx afsmeltning af is, permafrostoptøning og skovbrande betyder, at klimakrisen og den globale opvarmning eskaleres hurtigere end ellers, og handlemulighederne begrænses².

udledning pr. indbygger (scope 1-2). Danmark ligger på samme niveau som England og Spanien. Norge har en lidt højere udledning og Sverige en lidt lavere udledning end Danmark. USA ligger væsentligt højere.

Figur 1: CO₂ udledninger pr. indbygger, 2021 (Fra fossile brændsler og industri)
Kilde: Our World in Data, CO₂ udledning pr. indbygger, 2021

¹ UNEP, Emissions Gap Report 2022 – The Closing Window, 2022

² IPCC, Climate Change 2022: Impacts, Adaptation, Vulnerability, 2022

Klimaudfordringen er tæt vævet sammen med samfundsudviklingen. Grundlaget for global økonomisk vækst har siden 1800-tallet været baseret på fossile brændselskilder. Globalt er millioner af mennesker løftet ud af fattigdom på grund af den økonomiske vækst. Det er godt. Samtidigt er Jordens befolkning – og vores forbrug af Jordens ressourcer – dog vokset til et niveau som ikke længere er bæredygtigt. Situationens alvor forstærkes af, at der allerede er ophobet så meget CO₂ i atmosfæren, at klimaforandringerne vil fortsætte mange år endnu – også selvom vi stoppede brugen af fossile brændsler i dag.

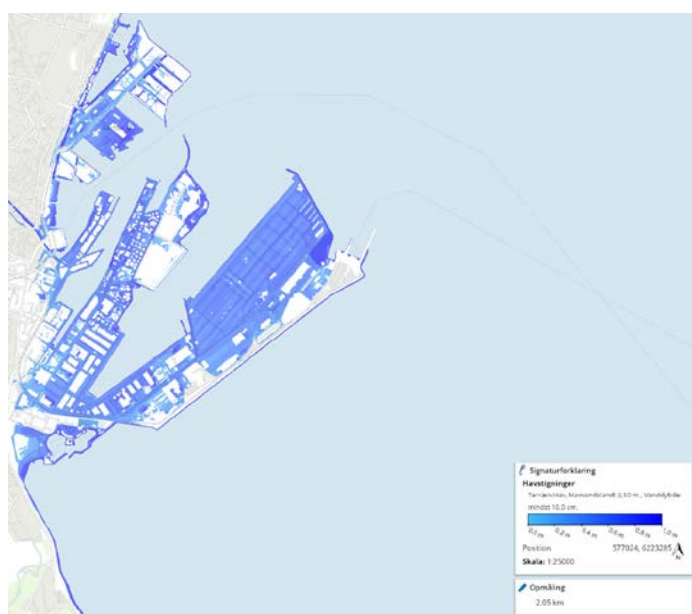
Vi er således afhængige af nye teknologier og en ændret forbrugeradfærd for at kunne realisere en grøn omstilling af vores fortsatte globale økonomiske vækst. Historisk er de udviklede vestlige økonomier ansvarlige for hovedparten af den CO₂, der er ophobet i atmosfæren siden 1850. USA og EU har således bidraget med 42 % af den CO₂ der er udledt fra 1850-2019. Det indgår i IPCC's anbefalinger, at de allerede udviklede vestlige økonomier går foran i at vise udviklingsvejen i retning af en grøn omstilling,

hvor vores fremadrettede økonomiske vækst skabes på et ikke-fossilt grundlag. Derved tager vi et globalt medansvar for klodens økonomiske, sociale og miljømæssige bæredygtighed.

Nationale og lokale målsætninger

Nationalt har Danmark sat et mål om 50 % reduktion i CO₂-udledningen i 2025, 70 % reduktion i 2030, og klimaneutralitet i 2050³. I regeringsgrundlaget for den nuværende regering luftes idéen om netto-negativ udledning i 2030, men dette er endnu ikke vedtaget⁴.

Byrådet i Aarhus Kommune har igenem mange år ønsket, at vi skal være en del af løsningen, og siden 2008 har Aarhus Kommune haft et ambitiøst mål om CO₂-neutralitet i 2030. Vi er allerede nået langt siden 2008, hvor vi har fået reduceret udledningen fra 2,8 mio. tons CO₂ til 1,3 mio. tons CO₂ (2021). Det er et godt resultat – men de lavthængende frugter er taget. Reduktionen kommer primært fra omstilling til biomasse mv. i energisektoren. Hvis vi skal videre, skal vi finde løsninger dybt integreret ind i andre domæner. Navnlig skal vi finde svarene på transport, energi, affald, industri og landbrug.

Figur 2: Scenariet kort for oversvømmelser ved stormflod i 2120
Kilde: SCALGO

Scenariet kortet viser oversvømmelser ved stormflod i 2120 ved Aarhus Ø, letbanen og havnen. Dvs. områder, hvor der er lavet store investeringer. Scenariet viser, at der vil ske oversvømmelser ved en 2 års hændelse. Vandet vil her stå 2,5 meter over havniveauet i dag.

³ I forhold til niveauet i 1990
⁴ Energistyrelsen, Dansk klimapolitik

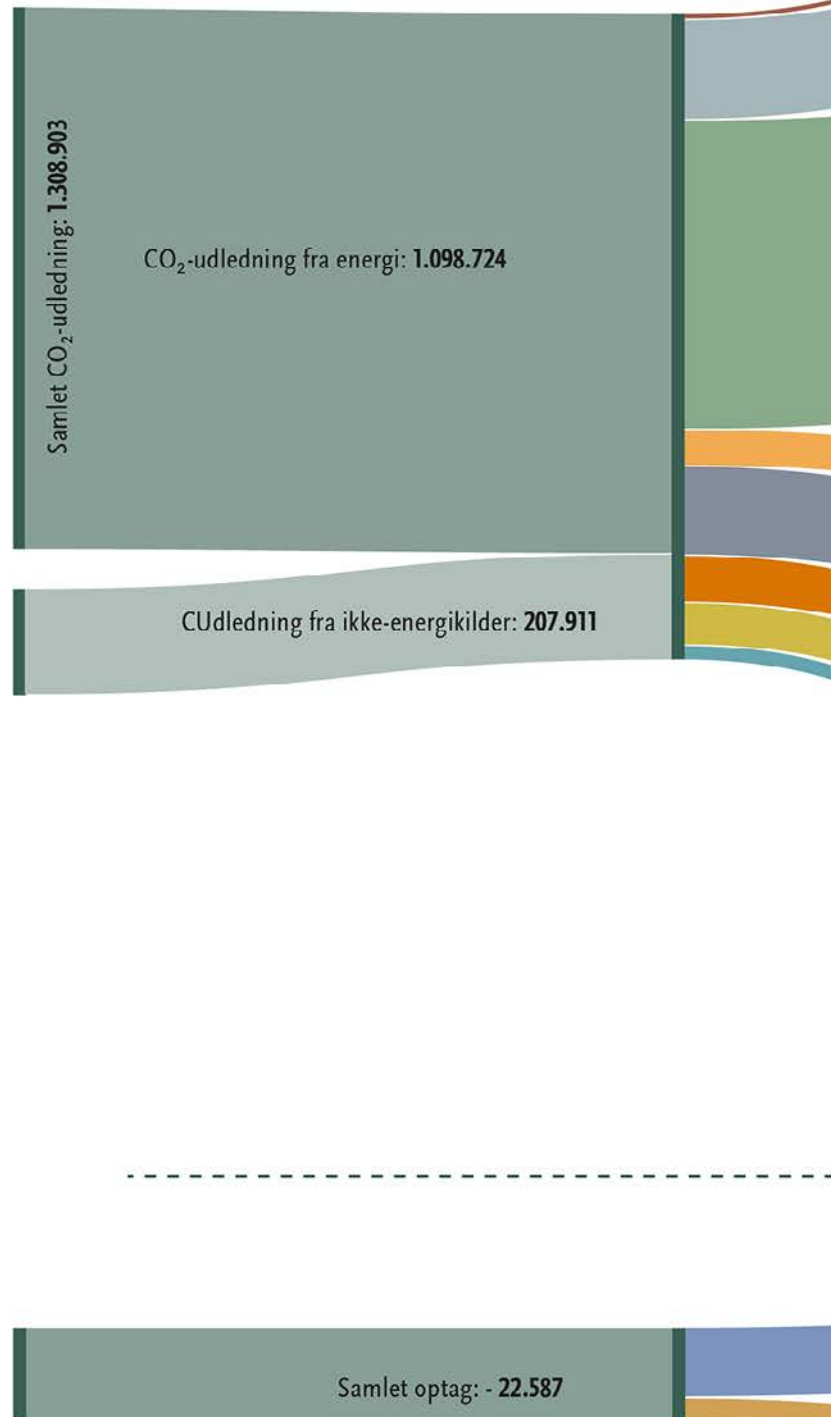

Figuren viser, at bysamfundet Aarhus i dag udleder 1,3 mio. tons CO₂. Heraf stammer 48 % fra transportsektoren, hvoraf person- og varebiler tegner sig for den absolutte størstepart. 16 % stammer fra vores kollektive el- og varmforsyning, hvoraf vores fortsatte afbrænding af affald tegner sig for størstedelen. Herudover tegner import af ikke grøn strøm sig for 14 % af vores CO₂ forbrug.

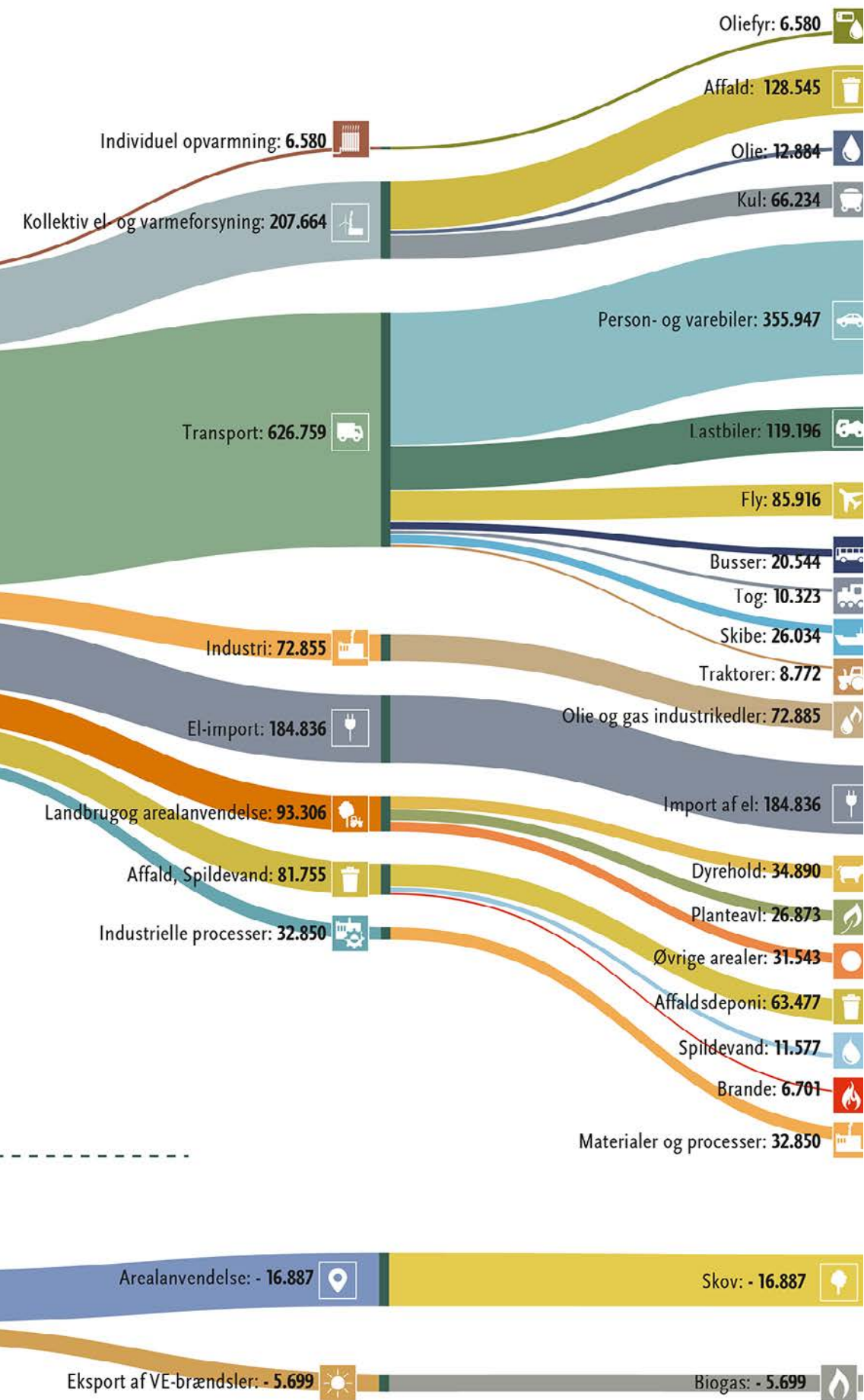
Figuren illustrerer ligeledes, at Aarhus Kommune kun optager ca. 20.000 tons CO₂ via skovrejsning mv. Dette tal vil formentligt kunne forøges i kommende år, ligesom en satsning på CO₂ fangst (carbon capture) på Enerkipark Lisbjerg estimeres til at kunne opsamle ca. 300.000 tons CO₂ svarende til potentielt 23 % af vores nuværende udledninger som bysamfund⁵.

⁵ Det bemærkes, at der fortsat eksisterer en række lovgivningsmæssige, juridiske og økonomiske barrierer for Kredsløb A/S investeringer i Carbon Capture ligesom projektet endnu ikke er forelagt Aarhus Byråd.

Samlet nettoudledning: 1.284.048 tons

Figur 3: Klimaregnskab for Aarhus Kommune som samfund 2021 (Tons CO₂e), udledning og optag
Kilde: PlanEnergi, Aarhus Kommunes Energi- og Klimaregnskab for 2021

Nationale data fra Energistyrelsen viser det samme billede. I den seneste Klimastatus 2023 fremgår det, at Danmark nationalt udleder 46,2 mio. ton CO₂ i 2021 svarende til en reduktion på 41 % siden 1990⁶. Med den allerede vedtagne politik forventes udledningerne at være faldet til 29 ton CO₂ i 2030.

Energistyrelsen forventer, at allerede vedtagne politikker mv. gør, at husholdningerne i 2030 tegner sig for 1 % af de samlede udledninger (3 % i 2021), mens det fortsat vil være landbrug og industri (61 %) og transport (36 %), som også i 2030 vil udgøre de største klimamæssige udfordringer nationalt.

⁶ Energistyrelsen, Klimastatus og fremskrivning 2023

Når vi måler CO₂ udledninger, måler vi ofte kun på de direkte udledninger fra aktiviteter indenfor kommunens grænser, eller i kommunens egen koncern. Det er en international regnskabsstandard og derfor også den, som Aarhus har brugt som sit CO₂ mål for 2030. Rationalet er, at hvis alle nedbringer egne udledninger, vil verden som helhed reducere sine udledninger.

Udfordringen er dog, at målet ikke viser den reelle klimabelastning fra det samlede forbrug. Blandt andet som følge af globale økonomiske strukturer forbruger aarhusianerne således CO₂, som er produceret udenfor bygrænsen. Det kan være cement produceret i Aalborg, mobiltelefoner fra Kina eller tøj fra Bangladesh eller Vietnam.

For bysamfundet Aarhus som helhed er den samlede klimabelastning fra vores forbrug på ca. 3,8 mio. tons CO₂⁷, og for Aarhus Kommune som koncern ca. 315.000 tons CO₂ for vores egne aktiviteter.

Danmarks forbrugsbaserede klimaaftryk udgjorde i 2021 63 mio. ton CO₂. 58 % af dette forbrug kommer fra udenlandske udledninger. I 2021 var 63 % af de forbrugsbaserede udledninger knyttet til forbrug af varer og tjenesteydelser relateret til husstandenes forbrug mens 13 % var knyttet til det offentlige forbrug⁸.

Det er navnlig forbruget af transport, fødevarer, byggeri samt energi og forsyning som nationalt udgør langt størstedelen af de forbrugsbaserede udledninger.

Vi ved, at vi gennem byplanlægning meget konkret og målbart kan påvirke CO₂ udledningen positivt og negativt. Det handler om planlægning med

bevidsthed om bebyggelses- og funktionsstæthed kan bidrage til reduktion af transport, reduktion af CO₂ i byggeriet og anlæg, genbrug af eksisterende anlæg og det efterfølgende energiforbrug. Den viden er netop dokumenteret i Concitos rapport, der viser at planlægning med parcelhuse udleder dobbelt så meget CO₂ som rækkehuse⁹. Omvendt kan for høj bebyggelsestæthed kræve for CO₂-dyre konstruktioner. Det handler om balance.

Hvis vi som bysamfund skal tage et større ansvar for også at nedbringe vores forbrugsbaserede udledninger, kommer vi ikke udenom at kigge nøje efter vores egne "værdikæder" og indkøbsadfærd, herunder reducere CO₂ aftrykket fra rejser, byggeri, fødevarer, tøj mv. Det betyder også, at vi skal turde tage ansvar for borgernes adfærdsændringer og skabe rammerne for faktabaserede handlekompetencer via strategiske partnerskaber med vores stærke foreningsliv, folkeoplysning og kulturinstitutionerne. Med andre ord, skal vi være med til at skabe rammerne og forudsætningerne for, at borgerne og virksomhederne bliver klædt ordentligt på til at kunne handle og ændre vaner til gavn for den grønne omstilling.

Aarhus Kommune som koncern har i den sammenhæng en mulighed for at gå foran som det gode eksempel, der kan inspirere andre virksomheder både lokalt og globalt med konkrete og visionære svar på de udledninger, vi selv er ansvarlige for. Det giver legitimiteten til også at inspirere. Velmenende oplysningskampagner er ikke nok.

⁷ Energistyrelsen, Danmarks globale klimapåvirkning, 2023. Klimaaftryk pr. indbygger i Danmark er 10,8 mio. tons. Det antages, at aarhusianere har samme klimaaftryk som gennemsnitsdanskeren.

⁸ Energistyrelsen, Danmarks globale klimapåvirkning, 2023

⁹ CONCITO, Analyse af CO₂-udledningen for forskellige typer byudvikling, 2023

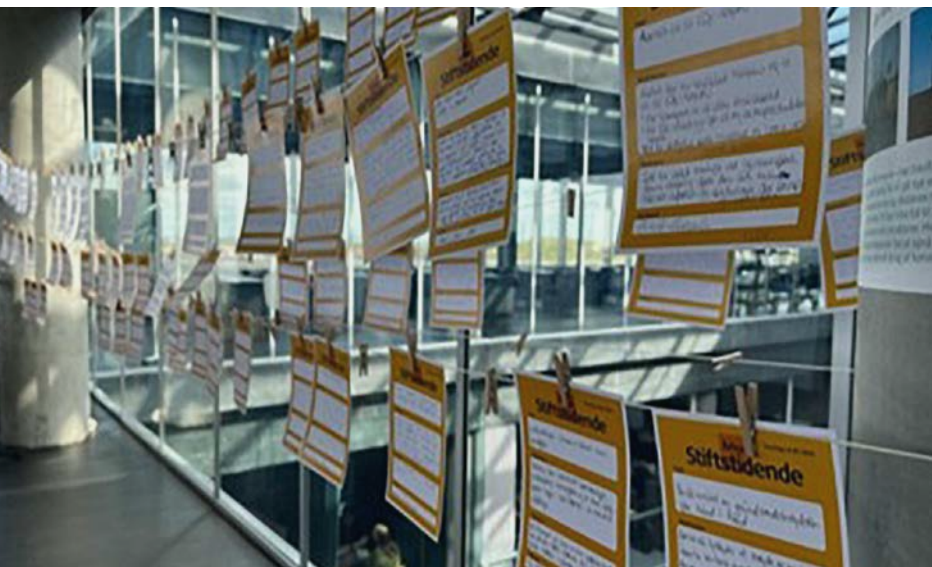
1.1 DET VILDE PROBLEM OG KLIMAPLANEN

Klima som “vildt problem”, skaber en anden opmærksomhed og friere rammer til at arbejde på andre måder, end vi er vant til. Vi udelukker ikke løsninger på forhånd, selvom de umiddelbart virker svære. I stedet gennemfører vi prøvehandling, opsamler læring og finder veje til at skalere de gode løsninger. Samtidigt arbejder vi på tværs af kommunens syv vildeste problemer, så sammenhængene bliver tydelige, og løsningerne adresserer flere problemer på en gang.

Kommunens klimainsats er allerede godt beskrevet i klimastrategien og -handlingsplanen for 2021-2024. Vi har et stærkt fundament og mange indsatser er allerede iværksat. Men vi er forbi de nemme løsninger, og det kræver et ekstra gear at komme videre med den grønne omstilling og CO₂ neutralitet. Og det kræver, at vi insisterer på, at den indsats, vi gør, er målrettet og effektiv.

Vi bliver også nødt til at prioritere. Vi kan ikke løse det hele på én gang. Derfor er hovedvægten i dette kommissorium på CO₂-reduktion. Blandt andet har C40 påvist væsentlige synergier til andre bæredygtighedsdimensioner (biodiversitet, klimatilpasning, ressourcemangel, grøn energi osv.). Vi skal søge disse synergier – men hovedformålet med dette kommissorium er at sætte retningen for en ambitiøs, målrettet og effektiv klimainsats.

Vi har med dette kommissorium anledningen til at revurdere, supplere og målrette den eksisterende klimainsats. Vi skal gøre en særlig indsats for at løse de sværeste udfordringer i klimakrisen ved at afprøve helt nye veje. Samtidigt skal vi skalere og implementere løsninger, der virker. Og vi skal sikre, at vores investeringer og indsats skaber størst mulig ”klimabundlinje”, enten direkte eller som forudsætning for den øvrige indsats.

1.2 KLIMA OG DE VILDE PROBLEMER

De syv vilde problemer er flettet ind i hinanden på flere måder. Hvis vi ikke tænker os om, når vi forsøger at løse ét problem, er der risiko for, at løsningerne modvirker hinanden.

Den demokratiske samtale: Klimakrisen er kompliceret og vanskelig at forholde sig til. Løsningerne vil kræve svære valg og vil forandre bysamfundet på f.eks. transportområdet ligesom opstilling af vedvarende energianlæg vil påvirke borgernes oplevelse af deres kommune og nærområde. Samtidig er den demokratiske samtale i disse år under pres. Det kalder på stor opmærksomhed. Hvis vi lykkes med at finde nye veje til demokratisk samtale og legitimitet, vil dette også give nye muligheder i klimaarbejdet.

Sundhed ind i alt: Klima- og sundhedsudfordringer har mange af de samme bagvedliggende årsager. For eksempel er det både sundere og bedre for klimaet at cykle og at spise mere plantebaseret mad. Løsninger i de to vilde problemer kan derfor være tæt forbundet, når vi arbejder med adfærdsændringer. Men det kræver stor og vedvarende opmærksomhed at arbejde med vanebrud. I den forbindelse udestår også politiske overvejelser om balancen mellem oplysning, incitamenter og krav.

Bæredygtig vækst: Et vigtigt svar på klimakrisen er, at mennesker flytter til de store byer, bor på mindre plads, bruger fjernvarme, fælles vandforsyning, lever cirkulært, bruger den kollektive trafik og så videre. Globalt forventes det, at 70 % af jordens befolkning vil bo i byer i 2050. Det er godt for klimaet, idet store byer har musklerne til at arbejde målrettet med klimaforandringerne. Klimakrisen kan således delvist løses gennem urbanisering. Aarhus er derfor ikke en klimaø, men er forbundet med verden. Hvordan tager vi et ansvar for at udvikle Aarhus socialt, klima- og miljømæssigt balanceret, samtidigt med at vi også adresserer den skepsis mod "fortætning" som findes blandt de aarhusianere der allerede bor her?

Unge mentale sundhed og trivsel: Børn og unges mulige mistrivsel skyldes en lang række faktorer. Således skal børn og unge i disse år forholde sig til nyheder, globale kriser, sociale medier, nye relationer, familiemønstre med videre. Mange kan håndtere dette, men nogle påvirkes.

For nogle fylder klimaforandringerne meget. Mange unge er opsatte på at der skal handles, inden det er for sent. At se, at de voksne generationer ikke handler tilstrækkeligt, kan give "klimaangst". Dette kan være handlingsfremmende, hvilket er godt for klimaet. Tager angsten overhånd, bliver den dog det modsatte og kan sætte sig som klimaapati. Derfor er det vigtigt, at der blandt unge skabes både forståelse og handlekompetencer, så der både skabes en positiv effekt for klimaet og de unges trivsel.

Blandede bydele og integration: Velfærden i Aarhus er ulige fordelt. Populært sagt bliver de rige kvarterer rigere, mens de fattige kvarterer bliver fattigere. Samtidigt flytter lav- og mellemindkomstfamilier væk fra Aarhus kommune. Byer som Aarhus og København bliver således kendetegnet ved at være hjem for de mest velstående og de mest fattige i vores samfund. Denne segregering udfordrer vores sammenhængskraft som bysamfund. Vi skal i klimaarbejdet sikre, at vi ikke kommer til at øge den sociale ulighed og finde løsninger som skaber relationer, sammenhold på tværs, gensidig grøn inspiration mv.

Rekruttering og kompetence: På fremtidens arbejdsmarked vil klimaprofilen være et konkurrenceparameter. Hvis vi skal tiltrække velkvalificeret arbejdskraft til Østjylland og til Aarhus kommune, skal vi sikre, at vores region står stærkt indenfor green-tech med videre, og at vi som organisation opleves som legitime i vores indsats mod klimaforandringerne. Det kræver, at vi sætter handling bag ordene og reelt skaber løsninger, der gør, at vi kan tiltrække de bedste.

2 HVORDAN MON FREMTIDEN SER UD?

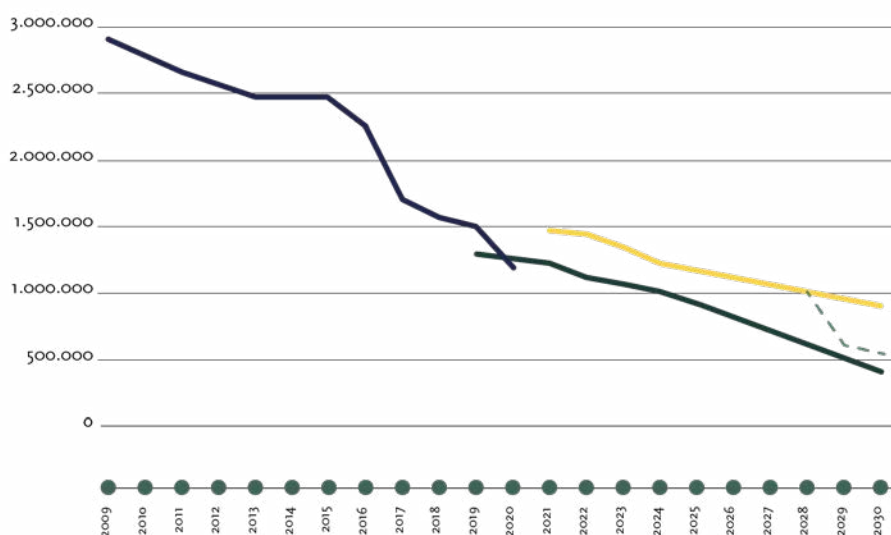
For at finde vej ud af den klimakrise, som vi står midt i, er vi nødt til at forholde os til, hvor vi vil hen. Det fælles billede af den ønskede fremtid skal bidrage til arbejdet med CO₂ reduktioner, men det skal også bidrage til, at borgerne kan forestille sig forskellen mellem et liv i en verden med ukontrollerede temperaturstigninger og i en verden hvor klimaindsatsen lykkes. Vi skal tale til både hjerter og hjerner hos borgere, virksomheder, brugere og medarbejdere.

“Frozen-policy” analyser viser, hvor langt vi kan nå med de politikker, byrådet allerede har vedtaget. Sammen med analyser af trends og andre prognoser får vi et billede af den sandsynlige fremtid. For at nå frem til den fortrukne fremtid skal vi arbejde med trends drømme og politiske visioner. Begge fremtidsscenerier kan bidrage til at planlægge retning og handlinger mod målet.

Fremskrivningen for Aarhus Kommunes udledning frem mod 2030 viser, at det er nødvendigt at sætte flere handlinger i gang, for at kunne nå neutralitetsmålet. Med de eksisterende klimaindsatser vil målsætningen overskrides med ca. 500.000 tons i 2030 – vel at mærke hvis vi lykkes med at etablere en løsning, der kan opsamle CO₂ fra atmosfæren og lagre det i undergrunden (carbon capture and storage).

Det skyldes især, at der ikke er konkrete planer og beslutninger for, hvordan udledningen fra transportområdet, affaldsområdet og industri- og landbrugsområdet skal reduceres yderligere. Transporten er det område, der udfordrer neutralitetsmålet mest. Prognosen forudser en udledning på 680.000 tons alene på dette område i 2030.

— Historik
— Mål
— Prognose
- - - Prognose inkl. CCS

Figur 4: Frozen policy prognose, 2023. For Aarhus Kommune som bysamfund

Kilde: Aarhus Kommunes Energi- og Klimaregnskab for 2021, Energistyrelsens Klimafremskrivning 2022, interne data samt egne beregninger.

Grafen illustrerer en frozen policy prognose for Aarhus Kommune som bysamfund. Grafen viser, at hvis Carbon Capture (CCS) sættes i spil og lykkes, kan vi kun komme ned i nærheden af målet, men med en afvigelse på 130.000 tons CO₂. CCS kan dermed ikke bringe os i nærheden af faktisk klimaneutralitet i 2030 som ellers forventet.

Der er således stadig lang vej til klimaneutralitet, og vi skal prioritere de indsatser, hvor vi mest effektivt kan gå efter de største muligheder for CO₂-reduktioner eller CO₂-fangst. Fremtids-scenarierne skal hjælpes os med at finde den mest effektive vej.

I forbindelse med dialoger med toneangivende virksomheder i Klimaalliancen Aarhus, interesseorganisationer, borgere i den afholdte klimasamling, medarbejderrepræsentanter i FMU mv. er det vurderingen, at der er en stor modenhed og villighed til handling i vores bysamfund. Men der efterspørges også rammebetingelser, for at der kan tages handling.

Der udestår en stor opgave med interessevaretagelse både nationalt og internationalt for at sikre de rette lovgivningsmæssige og økonomiske rammebetingelser for handling. Samtidig efterspørges der politisk lederskab både lokalt, nationalt og internationalt.

Det bliver afgørende, at politisk besluttede reduktionsveje på de store emissionsdomæner følges af et målrettet arbejde med justerede incitament og deraf følgende adfærdsændringer. Folkeoplysning kan ikke stå alene.

Vi kan med fordel samtidig arbejde med udvikling af partnerskaber, der kan skabe forretningsmodeller som kan eksporteres globalt. Og koncernen Aarhus skal gå foran og være inspirationskilde og "test bed" for nye løsninger og nye adfærdsformer.

2.1 ALLE ER EN DEL AF LØSNINGEN

De aarhusianske borgere og virksomheder spiller en væsentlig rolle i den fortsatte grønne omstilling. Dette gælder både reduktioner i borgernes og virksomhedernes udledninger fra navnlig deres transport og energiforbrug, deres bidrag til mere bæredygtige værdikæder samt virksomhedernes udvikling af nye produkter og forretningsmodeller, der understøtter den grønne omstilling. IPCC peger i deres nyeste rapporter på, at 40-70 % af den samlede nødvendige reduktion af drivhusgasudledninger skal komme fra adfærdsændringer hos borgere og virksomheder¹⁰. I den forbindelse er grønne transportvalg helt afgørende.

Borgerne træffer i disse år grønnere livsstilsvalg. Igennem fællesskaber på arbejdspladsen, sportsklubberne, ældrecenteret eller skolen understøttes disse valg igennem fælles sociale normer mv. Herigennem beredes vejen for en bredere demokratisk samtale om de nødvendige samfundsforandringer, der følger af den grønne omstilling.

Klima og bæredygtighed hænger sammen. En livsstil med mere grønt og mindre kød på tallerkenen og aktive transportvalg forbedrer vores sundhed, mens nye fællesskaber kan påvirke unges mentale sundhed og trivsel positivt. I forlængelse af borgernes grønne livsstilsvalg skabes desuden en større efterspørgsel på mere klimavenlige produkter og services hos virksomhederne, hvilket vil accelerere deres grønne omstilling.

Aarhus Kommune understøtter ovenstående igennem eksempelvis støtte til 10 selvorganiserede Grønne Nabofællesskaber. Herudover har alle magistratsafdelinger gennem de mange berøringsflader og partnerskaber i kulturlivet, hos foreninger, biblioteker, i idrætten,

skolerne, ældrecentre, sociale institutioner, fællesråd og hos frivillige mv. en opgave i at understøtte den grønne omstilling.

Mange af de store aarhusianske virksomheder er ambitiøse i den grønne omstilling og flere af dem har forpligtet sig gennem indsatsen Science Based Targets initiative, hvor virksomheden forpligter sig på at udarbejde klimaplaner, der viser deres CO₂-reduktionsstier i overensstemmelse med Parisaftalens målsætninger. Dette bliver yderligere forstærket af EU's nye direktiv, Corporate Sustainability Reporting Directive, der træder i kraft for de helt store virksomheder pr. 1. januar 2024, men gradvist implementeres til også at gælde SMV-segmentet fra 1. januar 2027. Her skal virksomhederne udarbejde en ESG-afrapportering, hvori et fuldt klimaregnskab også indgår. De store virksomheder kan selv, men de mindre er mere udfordret ift. at tage de store udviklingsdagsordener ind og har ikke nødvendigvis dedikerede medarbejdere til klimaopgaven. Aarhus Kommune kan med fordel sikre den rette hjælp gennem det offentlige erhvervsfremmesystem.

Aarhus Kommune spiller derudover en rolle i at sikre de rette rammebetingelser, som understøtter virksomhedernes grønne omstilling; grøn energi til produktion, de rette kompetencer hos arbejdskraftsudbuddet, risikovillig kapital til grønne investeringer, samt grøn infrastruktur til at fragte varer og medarbejdere. Endvidere er det afgørende at sikre gode muligheder for videndeling, udvikling, test og demonstration af klimavenlige produkter og services, så virksomhederne får "proof of concept" og et marked til deres løsninger.

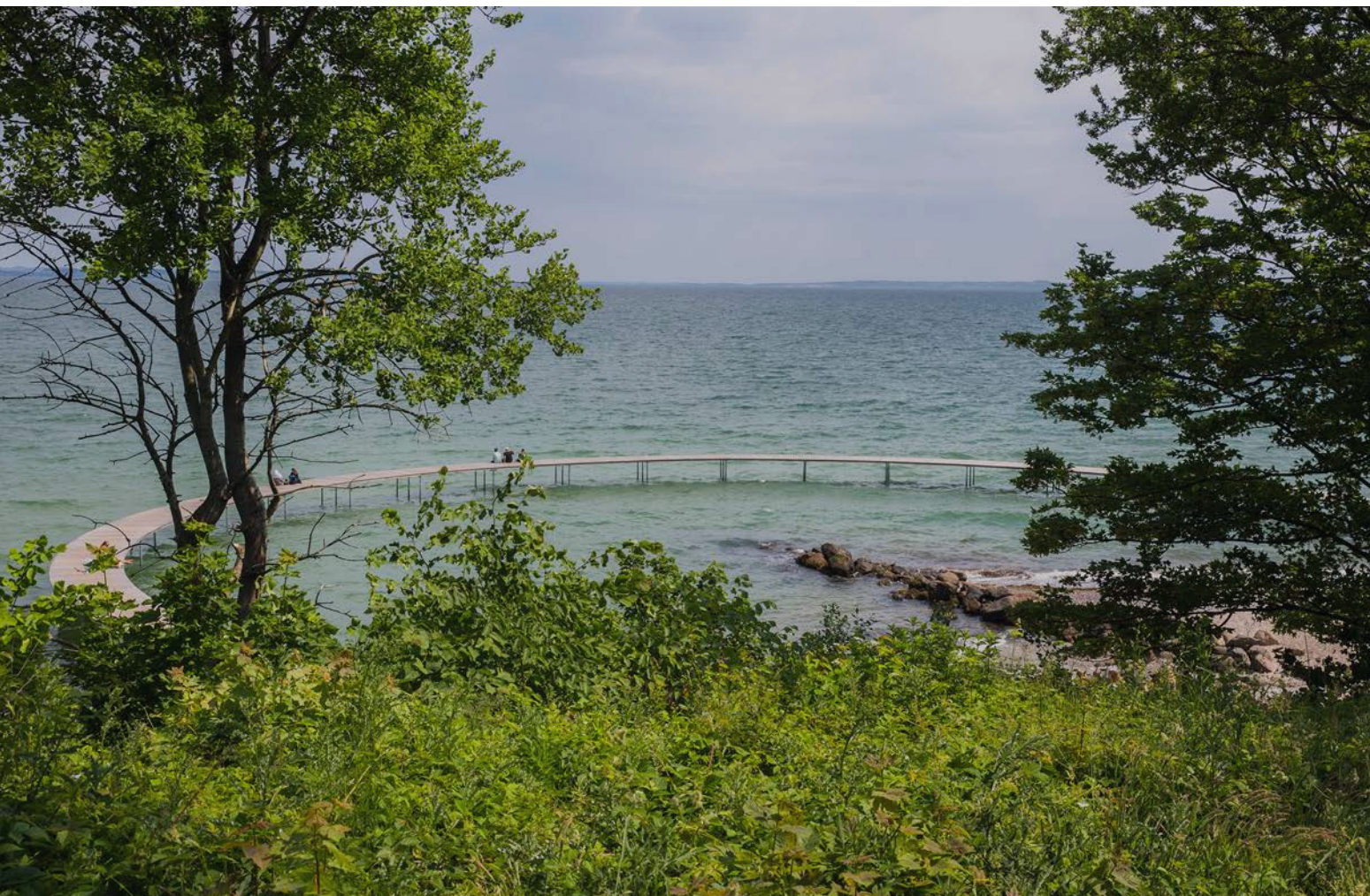
¹⁰ IPCC, pressemeddelelse, 2022

Vi lykkes kun med at komme med i mål med klimaneutralitet, hvis vi alle er en del af løsningen. Aarhus Kommune har således fremadrettet også en opgave i at sikre, de rette forudsætninger for virksomhedernes og borgernes grønne valg. Konkrete eksempler på denne indsats er Klimaalliancen Aarhus og Den grønne investeringspulje.

Arbejdet med Klimaalliancen Aarhus handler om at få byens virksomheder – offentlige som private – til at forpligte sig på CO₂-reduktioner. Her er Commitment Paper¹¹ på grøn mobilitet et eksempel. Arbejdet handler om at facilitere og initiere nye samarbejder mellem virksomheder, som kan resultere i CO₂-reduktioner. Arbejdet handler om at skabe videndeling om klimaindsatser

og klimaløsninger mellem byens virksomheder – og måske endda anspre til konkurrence om at levere på den grønne omstilling virksomhederne i mellem. Og endelig handler det om at facilitere en dialog om de nødvendige nationale og kommunale rammebetingelser, som er afgørende for, at lokale virksomheder kan levere på den grønne omstilling.

¹¹ Aarhus Kommune, Commitment Paper, 2022

3 HVORDAN OPNÅR VI DEN ØNSKEDE FREMTID?

I arbejdet med klimaindsatsen har vi siden 2008 opsamlet læring og været i dialog med vores omverden, politikere og skiftende aktører i skiftende klimahandlingsplaner. Arbejdet med det vilde problem giver anledning til at samle op på dette. Der tegner sig nu tre spor, som kan udgøre grundlaget for en styrket klimaindsats. Til hvert spor er der knyttet konkrete forslag til strakshandlinger som gennemgås i det følgende afsnit (afsnit 3.1). Sporene danner også grundlag for de efterfølgende forslag om en ny klimastrategi og -handlingsplan, styrket klimaledelse og integration af klima i kerneopgaverne (følgende afsnit 3.2 – 3.4).

Den budgetanalyse, som er besluttet som grundlag for budget 2024, vil kunne skabe et vist råderum til omprioritering og målretning af klimaindsatserne, så vi sikrer størst mulig "klimabundlinje" i vores investeringer. Således vil der igennem budgetanalysen kunne tilvejebringes muligheder for at byrådet allerede i efteråret supplerer/justerer de nuværende indsatser.

Tre spor og anbefalinger til strakshandlinger

Vi skal være modige og sætte fælles retning

Vi skal tage ansvar for vores forbrug

Vi skal skabe forståelse og kompetencerne til at gøre en forskel

3.1 TRE SPOR – OG ANBEFALINGER TIL KONKRETE STRAKSHANDLINGER

3.1.1 Vi skal være modige og sætte fælles retning på de store emissionsdomæner

Hvis vi skal nå målet om CO₂ neutralitet i 2030, skal byrådet træffe beslutninger, hvoraf nogle kan være upopulære blandt nogle grupper af borgere og virksomheder. Det bliver særligt vigtigt at træffe beslutninger på de områder, der belaster klimaet mest – de såkaldte store emissionsdomæner. Det handler især om transport, energi, affald, industri og landbrug.

Mod kræver følgeskab, og det bliver vigtigt at skabe fælles forståelse for den nødvendige indsats. Vi skal finde vejen demokratisk og i fællesskab, for kun ved en fælles indsats fra hele bysamfundet kan vi nå i mål med klimaneutralitet. Vi har brug for hinanden som medskabere og ikke som modstandere. Derfor skal vi sikre en stærk og vedvarende dialog mellem politikere, erhvervsliv og borgere om den grønne omstilling.

Forudsætningen herfor er dog formentligt, at byrådet opstiller tydelige målsætninger, så der kan udvikles visioner og indsatser, som koncern og bysamfund kan samles om. Vi skal bruge de fælles kræfter der, hvor der er en reel klimaefekt, og vi skal kende de reduktionsstier som følges.

Forslag til strakshandlinger

1. Byrådet gentænker eller bekræfter klimamålet og fastlægger reduktionsstier. I forbindelse med budgetforhandlingerne for 2024 opstarter byrådet drøftelser om målsætningen for klimaneutralitet i 2030. Og inden årets udgang fastlægges politiske målsætninger for klimabelastningen fra de store emissionsdomæner i 2030 (navnlig på transportområdet). Forud herfor gennemfører byrådet et temamøde, der giver klarhed over de væsentlige greb og reduktionsstier.

2. Borgerdialog om mobilitet og trafikvalg.

Formålet er at beskrive lokale løsninger og dilemmaer omkring et fremtidigt, aarhusiansk mobilitetssystem. Der skal findes gode balancer mellem ønskerne om levende bymidter, et stærkt handels- og forretningsliv og god fremkommelighed – alt sammen indenfor rammerne af byrådets CO₂ målsætninger på transportområdet. Borgerdialogen tilrettelægges således, at anbefalinger kan indgå i ny grøn mobilitetsplan som del af den kommende klimahandlingsplan.

3. Ledelsen af delprogrammet for energi hjemtages fra vores forsyningsselskab.

Kredsløb A/S er stadig en vigtig samarbejdspartner i programmet, men energikrisen, væsentlige sektorkoblinger, sammenhæng til varmeplanlægning, myndighedsarbejde samt relationer til andre energiselskaber gør det nødvendigt med et stærkere fokus fra Aarhus Kommunes side. Ændringen træder i kraft i forbindelse med klimahandlingsplanen for 2025-2028.

4. Strategisk energipartnerskab og kommunens strategiske arbejde med energiparker hjemtages fra Kredsløb.

Begge initiativer er en del af Klimahandlingsplanen 2021-2024 men foreslås overtaget af Teknik og Miljø. Med den energikrise, som følger af krigen i Ukraine, samt større national opmærksomhed omkring emnet, synes det oplagt, at kommunen øger ambitionsniveau og indsats. Der skal i den sammenhæng sikres synergi til de erhvervspolitiske ønsker på området.

5. Samlet ejerskab for affald og plastik.

Vi forbruger og afbrænder for meget affald som bysamfund, og vi skal derfor arbejde målrettet med en reduktion af affaldsmængder, herunder plastik. Dette kræver et tværgående arbejde med cirkulær økonomi i alle sektorer og forudsætter koblinger mellem udviklingsarbejde, myndighedsarbejde mv. Initiativet kan med fordel udvikles i forbindelse med det kommende klimaplansarbejde.

6. Interessevaretagelse.

Både national- og EU-lovgivning er hæmmende for lokale indsatser på en lang række områder. Således er der brug for en samlet og stærk politisk interessevaretagelse, hvis nuværende barrierer for eksempelvis CO₂-fangst, klimavenligt byggeri, bæredygtig byplanlægning, grøn kollektiv transport mv. skal nedbrydes.

7. Et samlet aktivt grønt ejerskab af trafiksselskaberne.

Trafiksselskaberne (Midttrafik, Aarbus, Letbanen) spiller en afgørende rolle i at skabe en effektiv og grøn kollektiv trafikbetjening i Østjylland. Det forventes at §17.4 udvalget om højklasset kollektiv trafik anbefaler, at ejerskabet samles under Selskabssekretariatet.

8. Fremtidens grønne fjernvarme.

Det østjyske fjernvarmesystem har mulighed for at skabe endnu mere grøn omstilling med mindre biomasse og mere el fra vedvarende energikilder. Kredsløb vil derfor i samarbejde med Teknik og Miljø udarbejde en plan for fremtidens grønne fjernvarme. Kredsløb vil bidrage til målet om CO₂-neutralitet ved bl.a. at fange CO₂ og udfase brugen af træpiller, når aftalen om varme fra Studstrupværket udløber i 2030. Planen for fremtidens grønne varme fremsendes til byrådet til godkendelse inden udgangen af 2023.

9. Ny grøn model til samfundsøkonomiske vurderinger af højklasset kollektiv trafik projekter.

I Aarhus Kommune ønskes nuanceret beslutningsstøtte og samfundsøkonomiske vurderinger. Efter inspiration fra Kiel (Tyskland) vil Aarhus Kommune supplere TERESA modellen med en grøn model for samfundsøkonomiske vurdering af fremtidige højklasset kollektive trafik projekter. Samtidig opstartes interessevaretagelse og dialog med Transportministeriet om samfundsøkonomiske vurderinger af store anlægsprojekter set i lyset af behov for grøn omstilling af transportsektoren.

3.1.2 Vi skal tage ansvar for vores forbrug

Det er helt efter bogen, når Aarhus Kommune 'kun' regner udledningerne indenfor kommunegrænsen med i klimaregnskaberne. Vi følger de regler, der skal sikre at udledninger og reduktioner kun tælles med et sted. Konkret betyder det, at vores klimaregnskab hovedsageligt indeholder udledninger fra kommunens industri- og landbrugsvirksomheder, transport indenfor kommunen samt den kollektive energiforsyning.

Hvis vi for alvor vil gøre en forskel for klimaet, skal vi tage ansvar for klimaaftrykket fra vores samlede forbrug – også fra de produkter, der er produceret i udlandet eller andre steder i Danmark. Det giver ikke mening, at Aalborg Kommune alene skal stå til ansvar for vores forbrug af beton til byggeri i Aarhus, at Kina skal tage ansvaret for Aarhus' borgere forbrug af mobiltelefoner, at fattige lande som Vietnam skal håndtere den CO₂, der kommer fra vores tøjforbrug og at landbrugskommuner i Danmark skal tage ansvaret for Aarhusborgeres fødevarerforbrug.

Samtidigt er det et problem, hvis vi gennemfører klimatiltag uden at tænke på negative påvirkninger i udlandet. Det

kan f.eks. komme i spil, hvis vi køber solceller uden at sikre, at de er produceret så bæredygtigt som muligt. På samme måde er elbiler gode for CO₂ udledningerne indenfor kommunegrænsen – men globalt vil det være bedre, hvis vi køber færre elbiler og bruger den grønne kollektive trafik mere.

Der findes endnu ikke gode redskaber til at beregne klimabelastningen fra det samlede forbrug, men der er stor interesse for at udvikle metoderne – både i offentlige og private organisationer. Når det handler om kommunen som concern, er det mere enkelt at beregne de forbrugsbaserede udledninger, og vi har allerede et godt grundlag at bygge videre på.

Selvom det ikke indgår i klimaregnskaberne, kan vi med fordel forholde os til de forbrugsbaserede udledninger og arbejde på at få et balanceret blik, hvor vi også indtænker disse i vores klimaperspektiv.

Vi kan som concern gå foran og inspirere til forandring igennem vores handlinger ved at bruge den data og viden, der allerede ligger i kommunen. Det giver os "ticket to play" i forhold til at inspirere andre.

Forslag til strakshandlinger

1. Udvikling af nye metoder til at opgøre de forbrugsbaserede udledninger.

Vi skal udvikle sammen med kommuner og andre relevante samarbejdspartnere. Vi skal have et robust vidensgrundlag for, hvor de forbrugsbaserede udledninger - og dermed reduktionspotentialet - er størst.

2. Kommunen skal gå foran med opgørelse af forbrugsbaserede udledninger.

Vi skal udvide opgørelsen af forbrugsbaserede udledninger i egen organisation. Vi skal supplere klimaregnskabet for Aarhus Kommune som koncern med forbrugsbaserede opgørelser samt vores indkøbsportaler, så vi skaber incitamenter til at købe mere klimavenligt.

3. Vi skal have skyggepriser på bygge- og anlægsopgaver.

De gode erfaringer med skyggepriser i indkøb ønskes udvidet til at dække kommunens egne bygge- og anlægsopgaver. Således skal vi undersøge, hvordan vi kan stille krav til både os selv og vores leverandører, der gør at CO₂ indregnes i udbudsprocesser og leverandørvalg.

4. Bæredygtigt byggeri.

Vi gør det forpligtende for kommunalt byggeri at følge de frivillige CO₂ klasser. I stedet for pulje til understøttelse kan vi gå mod CO₂-afgifter, hvis de funktionelle krav i byggeri umuliggør at bygge indenfor CO₂ klassen.

5. Byrådet har allerede allokeret en stor del af klimafonden til de tre store velfærdsmagistratsafdelinger.

Resten af puljen kan anvendes som hidtil til at sikre hurtige og store investeringer i bl.a. solceller, omstillingen af kommunens "tunge bilflåde" til grøn teknologi mv. Aarhus Kommunes Klimafond skal sikre CO₂-reduktioner for investeret kroner, hvad end der er tale om tekniske projekter eller forudsætningskabende projekter. Det skal være muligt at vurdere

eller sandsynliggøre, hvordan der sikres størst mulig effekt af de tilbageværende midler i Klimafonden. Et nyt kommissorium for klimafonden udarbejdes til politisk drøftelse, når reduktionsstier for koncernen er fastlagt.

6. Aktivt ejerskab.

Vi kan i vores aktive ejerskab af vores selskaber, støtte til organisationer, foreninger og institutioner mv. sikre, at de også tager et større medansvar for både eget forbrug og udledninger til bysamfundet.

7. Reduktion af CO₂ forbrug i Aarhus Kommunes bydele og oplandsbyer.

Vi ved, at vi kan reducere CO₂ forbrug gennem byforbedringer, der f.eks. skaber ændring i transportadfærd, øget bytæthed, flyttekæder, ved at samle byfunktioner eller ved se på muligheder for fossilfrienergiforbrug, cirkulærer materiale- og energistrømme eller CO₂ fangst. Vi skal have bedre viden om, hvordan vi gør det differentieret og effektivt i forhold til Aarhus bydelenes forskellige bebyggelsesstrukturer, tætheder, geografiske placering og bykultur. Det gør vi ved at udpege tre til fem forskellige typer bydele, analysere deres CO₂-forbrug, udvikle konkrete forslag og gennemføre pilotprojekter, der evalueres.

8. Nye lokalplaner følges af et klimaoverslag.

Når vi udarbejder nye lokalplaner, sætter vi tal på bygningsvolumeners højde og m². Fremover vil lokalplaner følges af Aarhus Kommunes overslag på det forventede CO₂-forbrug for opførelsen og livet i den nye bebyggelse pr. person, der bruger det. Målet er at skabe bevidsthed om sammenhæng mellem hvad vi planlægger og CO₂ udledning, og et bedre overblik over den CO₂ udledning, der er forbundet med byudvikling.

3.1.3 Vi skal skabe fælles forståelse og kompetencer til at gøre en forskel

Klimakrisen er en kompliceret sag. Det gælder både de bagvedliggende mekanismer og mange af de nye teknologier, der skal bidrage til løsningen. Det er ikke altid helt let at forstå, hvor man kan gøre den største forskel, og hvor store ændringer, der skal til. Og det er svært at begribe dimensionerne.

Samtidigt har vi fået en hel række nye ord og udtryk, som det tager tid at kapere. Der er drivhuseffekten, tipping points, Carbon Capture, Power2X, geotermi, CO₂ ækvivalenter, klimagas-ser, naturligt CO₂ optag, scope 1,2 og 3 – men hvad betyder det egentlig alt sammen?

Det er en udfordring – både for den demokratiske debat og for den fælles vej mod CO₂ neutralitet – at vi ikke forstår hinanden, når vi taler om klima. Der er brug for fælles forståelse og klimakompetencer for at kunne handle sådan, at det gør en reel forskel.

Samtidigt skal vi huske, at vi alle er “en del af løsningen”. Aarhus tegner sig kun for 3 % af Danmarks samlede CO₂ udledning og for 0,02 promille af verdens CO₂ udledning. Det vi gør, skal kunne opskaleres og inspirere andre. Og omvendt skal vi lade os inspirere af andres løsninger. Det skal således være en del af vores klimaindsats, at vi til stadighed er opdaterede på, hvad de bedste gør udenfor kommunegrænsen, samt sikrer, at de visionære lokale løsninger, vi finder, også videnseksposteres til andre bysamfund både nationalt og internationalt. Hvis vi ikke kan skalere, er indsatserne ikke relevante.

Forslag til strakshandlinger

1. Vi skal styrke os på klimaanalyse.

Vi skal vide, hvad der virker, og hvor vi får mest for pengene. Vi skal inspirere til handling igennem viden om, hvad der virker. Det kræver, at vi har tilstrækkelige analysekompetencer til reelt at skabe et faktabaseret grundlag for den demokratiske samtale. Herved skaber vi et fundament for opbygning af handlekompetencer hos borgere, virksomheder og medarbejdere.

2. Vi skal styrke vores klimadialog.

Kommunen har mange kontaktflader, f.eks. til fællesråd, virksomheder, kulturinstitutioner og beboere. Dem skal vi bruge aktivt i klimadialogen. Vi skal redefinere vores borgerinddragelse i klimaindsatsen, således at hver magistratsafdeling tager et ansvar for den grønne dialog. Og vi skal opkvalificere fællesrådene og andre gode kræfter til at tage et stærkere lokalt medansvar. Vi skal have en kontinuerlig dialog med erhvervslivet, så der i fællesskab sikres gode muligheder for vidensdeling, udvikling, test og demonstration af klimavenlige produkter og services.

3. Klimaet er en del af kerneopgaven i læring, uddannelse og folkeoplysning.

Skoler, klubber, biblioteker, kulturinstitutioner, aftenskoler og lignende bidrager både til oplysning, debat og udvikling af nye færdigheder. Det kan med fordel ses som en helt naturlig del af kerneopgaven og den daglige praksis på samme måde som sundhed, ligestilling, politik mv. har været det i en række år.

4. Vi skal opbygge faktabaserede handlekompetencer i egen organisation.

Blandt redskaberne er masterclasses for ledere, webinarer for medarbejdere og i særlig grad et nyt grønt rejsehold, der kan understøtte klimaindsatsen på kommunens lokale arbejdspladser. Vi skal således gøre det nemt at være grøn. Indsatsen understøttes af nye klimahandlingsplaner på de store velfærdsområder.

5. Vi skal dele klimaviden – også internationalt.

Globalt går klimaindsatsen for langsomt, og vi er nødt til at stå på hinandens skuldre for at få mere tempo på. Vi skal videndele med de bedste, både internationalt og nationalt. Vi skal genetablere og gentænke kommunens delegationservice for at sikre, at besøgende i Aarhus får det maksimale ud af besøget - og at vi lærer af dem, mens de er her. Det kræver også at vi – når nødvendigt – rejser ud for at bringe viden hjem. Endelig er arbejdet med EU-bymissionen en oplagt ramme for videndeling og inspiration.

6. SmartCity.

Aarhus Kommune har gode erfaringer med at opsamle data om byens anvendelse og borgernes bevægelsesmønstre i byen. Der skal iværksættes yderligere dataindsamlinger om borgernes faktiske adfærd. Samtidig skal data stilles til rådighed for borgerne. Disse datadrevne indsatser øges, så sammenhængene mellem egen adfærd og klimaaftryk bliver tydeligere for den enkelte borger og kan give inspiration til adfærdsændringer, individuelt såvel som kollektivt.

3.2 EN STYRKET KLIMAINDSATS – DEN FREMADRETTEDE STRATEGISKE INDSATS

Erfaringer, dialog og udviklingsarbejde peger ikke kun på strakshandlinger – men også på en række ændringer, der kan tænkes ind i den kommende klimap-lansperiode. For nogle af indsatserne vil der være brug for en overgangsperi-ode, der starter før 2025. Formålet med ændringerne er at styrke, fokusere og accelerere klimaindsatsen.

3.2.1 Klimastrategien skal revideres

Den gældende Klimastrategi gælder til og med 2030, og det overordnede mål er CO₂ neutralitet i 2030. Samtidigt er der formuleret en række delmål med forskellig grad af konkretisering for den nuværende klimahandlingsplans seks delprogrammer: Energi, Transport og Mobilitet, Byggeri og Byudvikling, Indu-stri og Landbrug, Aarhus Omstiller og Klimavenlig Arbejdsplads.

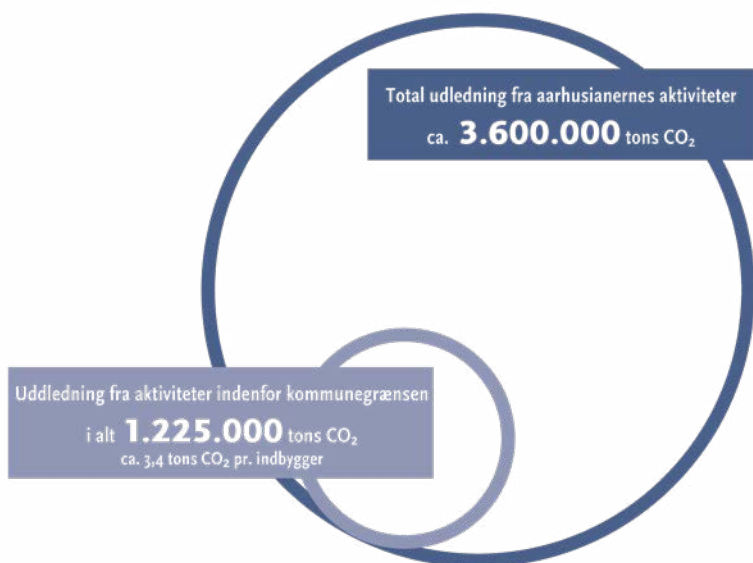
Nu er der brug for at revidere strategi-en. Vi er godt i gang med at mobilisere bysamfund og koncern. Nu skal vi til at eksekvere.

Målet om CO₂ neutralitet kan fremad-rettet i den nye klimastrategi og -hand-lingsplan suppleres med realistiske billeder for det bæredygtige liv. Visionen skal gøre det lettere og mere attraktivt for borgere og virksomheder, ledere og medarbejdere at koble sig på den fælles indsats. Fordi de kan se en fremtid for sig, som er værd at leve i, selvom der vil være ændringer og potentielle afsavn.

Klimastrategi og -handlingsplan skal samtidigt give et tydeligt billede af, hvil-ke områder der bidrager til den største klimabelastning. De skal vise sammen-hænge og dynamikker mellem tekno-logi og adfærd, produktion og forbrug, langsigtede og kortsigtede indsats, forudsætninger og direkte CO₂ reduktio-ner, klimagæld og CO₂ fangst.

Herudover er der brug for at sætte mål for udledningen fra det samlede forbrug. Og klimastrategiens delmål bør genbe-søges, så vi får etableret et meningsfyldt målhierarki, der gør det muligt at arbej-de og fastlægge reduktionsstier samt følge indsatsen tæt.

For at få god mulighed for at drøfte det strategiske grundlag planlægges en række temadrøftelser i byråd og udvalg hen over efteråret 2023, startende med en byrådstemadrøftelse d. 27. september 2023.

Figur 5: Samlet udledning relateret til Aarhus
Kilde: Global afrapportering 2022, Energistyrelsen

3.2.2 En ny og mere agil klimahandlingsplan

Den nuværende klimahandlingsplan udløber med udgangen af 2024, og udarbejdelse af den næste plan går for alvor i gang i efteråret 2023. Der skal bygges videre på de mange gode erfaringer, men også tænkes nyt for at styrke effekt og tempo.

Arbejdet med den nye plan skal foregå i et samspil med borgere og virksomheder, organisationer og andre gode kræfter – og selvfølgelig ledere og medarbejdere i kommunen og klimaprogrammet. Det er oplagt, at metoder, erkendelser og resultater fra arbejdet med det vilde problem integreres i processen. I den sammenhæng virker det hensigtsmæssigt, at den nye handlingsplan udarbejdes som en agil plan, der løbende kan rumme nye resultater, ny viden, nye erfaringer og nye metoder.

I forbindelse med at der fastlægges bindende mål på emissionsområder og potentielt også i koncernen – og som konsekvens af, at 2030 nærmer sig – er det anbefalingen, at klimahandlingsplanen kommer til at bestå af en række delplaner som kalibreres årligt i forbindelse med regnskabsafleggelsen.

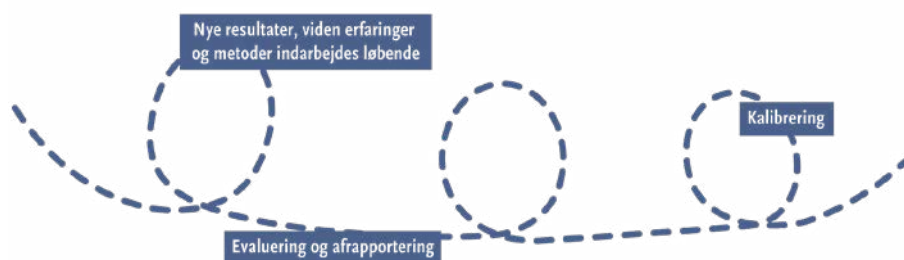
3.2.2.1 Alle magistratsafdelinger skal spille en aktiv rolle – ændret governancesetup

Klimaplanen vedrører hele kommunen – både som koncern og som bysamfund. Alle magistratsafdelinger skal spille en tydelig og aktiv rolle i den grønne omstilling. Hver magistratsafdeling har oplagte indgangsvinkler i både driften og i de enkelte kerneopgaver.

På byrådsmødet d. 24. maj 2023 vedtog byrådet at udmønte midler fra klimafonden, så Sundhed og Omsorg, Børn og Unge og Sociale forhold og Beskæftigel-

se bevilges midler til deres klimaarbejde. I den kommende tid skal de udarbejde klimaplaner, der forventes at blive indarbejdet i klimaplan 2025-2028.

Organiseringen af klimaindsatsen kan med fordel justeres således, at de enkelte magistratsafdelinger får et mere entydigt og tydeligt mandat - og et ansvar for at bidrage til opfyldelsen af byrådets målsætninger. Det giver samtidig anledning til at gentænke organiseringen omkring klimahandlingsplanen.

3.2.2.1. Klima i kerneopgaven

Det er vigtigt, at klimaindsatsen integreres i kommunens kerneopgaver. Fordi det er her, vi har kompetencer, ressourcer, myndighed og samarbejde med borgere og virksomheder. De forskellige magistratsafdelinger har alle vigtige opgaver, der kan komme i spil, jf. nedenfor.

Det er dog vigtigt at bemærke, at magistratsafdelingerne i høj grad skal balancere mellem en lang række opgaver. Organisation og medarbejdere oplever i forvejen travlhed, belastning og snævre økonomiske rammer. Det er således vigtigt, at hensynet til CO₂ reduktioner ses som en del af givne ansvarsområder, samt at "de dybe tallerkener" ikke genopfindes flere gange.

Det er ligeledes afgørende, at indsatsen prioriteres og målrettes således vi kun igangsætter de nødvendige aktiviteter, og at indsatsen understøttes af tværgående funktioner, herunder Klimasekretariatet.

- **Teknik og Miljø:** Er ansvarlig for ledelsen af det samlede klimaprogram og er derudover ansvarlig for de store emissionsdomæner. Det drejer sig om transport, byudvikling, infrastruktur, arealanvendelse, varmeplanlægning, kommunalt byggeri og energiledelse. Derudover spiller kerneopgaverne omkring miljøtilsyn, vådområder, skovrejsning, medborgerskab og omstilling af Entreprenørenheden med mere også store roller. Endeligt vil den nye samlede ejendomsfunktion blive omdrejningspunktet for bæredygtigt byggeri, energirenoveringer med videre.
- **Borgmesterens Afdeling:** Har det overordnede koncernfokus og har dermed ansvaret for mange tværgående koncernfælles funktioner, som blandet andet tæller byrådsbetjening, økonomi, HR, erhvervsudvikling, indkøb og udbud, lederudvikling og medarbejdertransport. Alt sammen noget, hvor kommunen kan gå foran og vise vejen til CO₂ reduktioner – især når det drejer sig om den forbrugsbaserede udledning fra koncernens arbejdspladser. Derudover har afdelingen ansvar for de bindende klimamål.
- **Kultur og Borgerservice:** Har en stor berøringsflade med borgerne igennem flere funktioner, såsom borgerservice, kultur- og fritidsinstitutioner, biblioteker, aftenskoler, tilskud til kulturlivet med videre. Herigennem er der oplagte muligheder for at indarbejde klimafokus i de kerneopgaver afdelingen i forvejen varetager.
- **Sundhed og Omsorg:** Har en særlig opgave med at skabe det gode, sunde og grønne liv gennem bevægelse og sund kost. Det kan Sundhed og Omsorg hjælpe borgerne med på deres institutioner, i plejeboliger samt i forskellige fællesskaber. Adfærdsændringer i retning af sundhed ind i alt vil også påvirke klimaet.
- **Sociale forhold og Beskæftigelse:** Kan gennem beskæftigelsesindsatsen bidrage til at skabe grøn arbejdskraft. Derudover har magistratsafdelingen kontakt til mange borgere og deres pårørende igennem sine institutioner.
- **Børn og Unge:** Har en stor berøringsflade med børn, unge og deres forældre. Det være sig gennem den pædagogisk og didaktiske kerneopgave i dagtilbud og skoler, samt som foregangsbillede gennem sund kost, bevægelse og klimaoptimerede faciliteter. Børn og Unge har også en vigtig opgave i at sikre de unges trivsel, som kan være forbundet med klimaangst.

3.2.2.2 Kommunens selskaber skal tænkes med

Kommunens selskaber bidrager til en stor del af klimabelastningen fra Aarhus Kommune som koncern, og samtidig har selskaberne vigtige kerneopgaver, der er relevante for klimaindsatsen – f.eks. energiforsyning og transport. Derfor er det oplagt, at også de får en tydeligere rolle i den kommende klimastrategi og –plan. Det handler om aktiv selskabsledelse, og der er allerede et arbejde i gang i forhold til reduktionsstier og klimabudgetter. Det foregår i et samarbejde mellem selskaberne, Borgmesterens afdeling (i den nuværende klimahandlingsplan under delprogram Klimavenlig Arbejdsplads) og Selskabssekretariatet.

Det foreslås, at selskabssekretariatet fremadrettet får en tydelig opgave med at sikre et aktivt klimaejerskab af selskaberne - både i forhold til udledninger og forbrug.

Det foreslås herudover, at selskabssekretariatet får en særlig opgave med at revurdere organiseringen af ejerskabet af trafiksselskaberne for herigennem at sikre størst mulig synergi til kommunens øvrige arbejde med grøn mobilitet.

3.3 NY POLITISK OG ADMINISTRATIV KLIMALEDELSE

Der er behov for at styrke arbejdet – og samarbejdet – omkring klimaindsatsen i Aarhus Kommune. Når flere får en aktiv rolle i klimaindsatsen, er der også god grund til at se på, hvordan vi bedst organiserer os. Derfor skal klimaindsatsen også styrkes gennem en stærkt forankret og fokuseret ledelse, samt understøttes af et strategisk analyse- og datagrundlag.

I forhold til den politiske forankring af arbejdet kan flere scenarier overvejes. I forbindelse med drøftelser omkring klima som vildt problem, i det nedsatte §17.4 Klima- og Bæredygtighedsudvalg, blev det nævnt, at man her gerne ser sig som politisk følgegruppe for de indsatser som byrådet beslutter. En anden mulighed er at frigøre tid i Teknisk Udvalg, således man her får øgede ressourcer til at følge arbejdet, herunder kan det overvejes at etablere et underudvalg.

Det foreslås, at byrådet fremadrettet fast, som en del af budgetlægningen, præsenteres for opdaterede klimahandlingsplaner med opdaterede reduktionsstier for herigennem at sikre agilitet og effektivitet i klimaarbejdet.

Klima bliver samtidig en integreret del af ledelsesopgaven for alle ledere i Aarhus Kommune. Der vil fortsat være væsentlige tværgående koordineringsbehov, hvorfor de allerede etablerede styregrupper (personale, økonomi, digitalisering, bygninger mv.) formentligt vil kunne forestå koordineringen under klimaarbejdet.

Med afsæt i ovenstående vil direktørgruppen og styregrupperne have en vigtig opgave i at definere, igangsætte, følge og evaluere de opgaver som igangsættes som en del af Klimaprogrammet. Herudover vil de enkelte afdelinger formentligt arbejde med klima som en integreret del af allerede eksisterende

kerneopgaver.

Det foreslås, at byrådet som led i udarbejdelsen af en ny klimaplan 2025-2030 forelægges oplæg til justeret og strømlinet organisering af klimaindsatsen

Ledelse af vilde problemer og komplekse udfordringer kalder i øvrigt på andre metoder og styringsmodeller, end hvad vi har været vant til. Dette betyder, at samarbejdet med FMU og lokale MED systemer også vil være afgørende.

3.4 EN SKARP ØKONOMISK PRIORITERING

I forbindelse med budgetprocessen frem mod budget 2024 gennemgås de nuværende klimaindsatser for at sikre en effektiv udnyttelse af midlerne. Alle initiativer skal skabe klimabundlinje, enten direkte eller som forudsætninger for den øvrige indsats. Vi skal arbejde fokuseret og målrettet.

Det er anbefalingen, at de givne bevilninger til det nuværende klimaprogram 2020-2024 genbesøges som led i budgetanalysen frem mod budget 2024 for herved at sikre, at eventuel restfinansiering under den nuværende klimaplansperiode opsamles til brug for politisk fremadrettet prioritering.

Gennem en nøje gennemgang af den nuværende klimahandlingsplan vil det sandsynligvis være muligt at finde et råderum, der – udover at bidrage til det generelle økonomiske råderum - kan bruges til at sætte strakshandlinger og andre nye initiativer i gang. Således vil resultaterne af budgetanalysen indgå som en del af Magistratens budgetudspil og som sådan danne grundlaget for drøftelser af det vilde problem Klima i forbindelse med budgetforhandlingerne for 2024.

4 VIDERE PROCES

Kommissoriet for klima som vildt problem, skal sætte retning for Aarhus Kommunes videre arbejde med klimamål og -indsats. Byrådet sætter således gang i udarbejdelsen af en ny klimastrategi og -handlingsplan, samt styrkelse af governance setuppet. Og med en større klimaanalyse indsats, skabes der et tydeligere billede af, hvad der virker på vejen mod CO₂ neutralitet.

Byrådet har hidtil modtaget en årlig afrapportering på klimamål og -indsatser. Med en fremadrettet mere agil klimahandlingsplan er der fortsat brug for den årlige afrapportering og i tillæg dertil behov for årligt at revidere handlingerne i planen. Det skaber et mere agilt setup, hvor eventuelle kompenserende handlinger således kan indarbejdes i den tilbagevendende revision.

Fremover vil strakshandlingerne fra dette kommissorium indgå som en del af den årlige afrapportering. De kan dog ikke forventes indarbejdet før afrapporteringen i 2025.

2023

August	<ul style="list-style-type: none"> • Byrådsdrøftelse af Klima som vildt problem kommissorium (august/september). • Budgetanalyse afrapporterer. Vil inkludere status for projektportefølje samt klimafondsudmøntning. • Magistratens budgetforslag.
September	<ul style="list-style-type: none"> • Budgetforlig med mulighed for at beslutte strakshandlinger, bestille ny klimastrategi/klimahandlingsplan med reduktionsstier samt nyt governance setup. • De klimafondsfinansierede klimaplaner i MBU, MSB, MSO godkendes. • Byrådstemadrøftelse omkring reduktionsstier, herunder realistiske delmål på emissionsdomæner (27. september).
Oktober - November	<ul style="list-style-type: none"> • Mobilisering af deltagere i borgerdialog, herunder opstart af processen. • Udarbejdelse af oplæg til reduktionsstier, herunder overblik over sammenhænge i programmet. • Fastlæggelse af governance setup.
December	<ul style="list-style-type: none"> • Byrådsindstilling der fastlægger målsætninger på emissionsdomæner samt på koncernniveau. Indeholder også rammerne for det fremtidige governance setup.

2024

Januar	<ul style="list-style-type: none"> • Afvikling af borgerdialog der skal bidrage med lokale svar på de transportmæssige greb, der skal gøres for at nå de fastsatte udledningsmål.
Juni	<ul style="list-style-type: none"> • Byrådsindstilling med ny klimastrategi, klimahandlingsplan og organisering drøftes i byrådet. • Klimaregnskab for 2022 (bysamfund) og 2023 (koncern) herunder drøftelse af kompenserende handlinger og kursjusteringer.
August	<ul style="list-style-type: none"> • Ny klimastrategi og klimaplan sendes i offentlig høring • Politisk behandling af klimastrategi/handlingsplan 2025-2030.
September	<ul style="list-style-type: none"> • Budgetforhandlinger.

TEKNIK OG MILJØ
Aarhus Kommune
Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

